

Pozměňovací návrh

poslance Petra Fialy

k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění
zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon
o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

(sněmovní tisk 464)

1. K čl. 1 bodu 203:

§ 73 včetně nadpisu zní:

„§ 73

Jmenování profesorem

Profesorem pro určitý obor jmenuje rektor toho, kdo byl na jmenování profesorem
navržen vědeckou radou nebo uměleckou radou vysoké školy v souladu s § 74.“

2. K čl. 1 bodu 211:

V § 74a v nadpisu se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“.

V § 74a odstavci 1 se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“ a za slova
„habilitační řízení“ se vkládají slova „nebo řízení ke jmenování profesorem“.

V § 74a odstavci 2 se za slova „jmenování docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“, za
slova „v habilitačním řízení“ se vkládají slova „nebo v řízení ke jmenování profesorem“ a za
slova „jmenována docentem“ se vkládají slova „nebo profesorem“.

§ 74a odstavci 3 písmenu b) se za slova „habilitačního řízení“ vkládají slova „nebo řízení ke
jmenování profesorem“.

V § 74a odstavci 4 se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“.

V § 74a odstavci 7 se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“.

V § 74b odstavci 2 se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“.

V § 74b odstavci 3 se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“.

V § 74b odstavci 4 se za slovo „docentem“ vkládají slova „nebo profesorem“.

§ 74c zní:

„§ 74c“

(1) Je-li rozhodnutím rektora vyslovována neplatnost jmenování docentem nebo profesorem, uvedená osoba přestane být docentem nebo profesorem ode dne, kdy se pravomocné rozhodnutí rektora o vyslovení neplatnosti jmenování docentem nebo profesorem stalo účinným. K opětovnému jmenování dané osoby docentem nebo profesorem může dojít pouze na základě nového habilitačního řízení nebo nového řízení ke jmenování profesorem.

(2) Přestane-li být osoba docentem nebo profesorem podle odstavce 1, nejsou tím dotčeny účinky dřívějších jednání, postupů nebo rozhodnutí dané osoby, a to i pokud je daná osoba učinila při výkonu veřejné moci nebo v rámci výkonu regulované profese nebo činnosti, pro niž se vyžaduje kvalifikace docenta nebo profesora. Dotčeno není ani případné dřívější jmenování dané osoby profesorem, jde-li o osobu, která podle odstavce 1 přestala být docentem.“

V § 74d se v nadpisu a v jeho znění za slova „jmenování docentem vkládají slova „nebo profesorem“.

V § 74e se v nadpisu a v jeho znění za slova „jmenování docentem vkládají slova „nebo profesorem“.

Odůvodnění pozměňovacího návrhu:

Dosud platná právní úprava jmenování profesorů vysokých škol vychází historicky ze systému uplatňovaného do roku 1950, kdy místa profesorů byla součástí uspořádání státně-zaměstnaneckých vztahů, a jmenování prezidentem republiky na tato místa bylo prvkem tehdejšího systému řízení státní služby, do něhož spadaly také vysoké školy. Tento systém byl významně modifikován zákony o vysokých školách platnými v období 1950 – 1989, počínaje zákonem č. 58/1950 Sb., v souvislosti s uplatňováním politické a ideologické kontroly nad vysokými školami, kdy byly zavedeny ad personam udělované „vědecko-pedagogické hodnosti“ jako předpoklad ustanovení na odpovídající pracovní místo. Vysokoškolské zákony přijaté po roce 1990 (zákon č. 172/1990 Sb., zákon č. 111/1998 Sb.) tyto mechanismy převzaly s tím, že jmenování profesorů prezidentem republiky bylo v akademické obci, ale i v širší společnosti, považováno za symbolické vyjádření respektu státu k vysokým školám a vzdělanosti.

Postupem času však tato společenská funkce institutu jmenování profesorů prezidentem republiky oslabuje, dochází fakticky k přeměně obsahu tohoto institutu, a úměrně tomu vzrůstají problémy spojené s jeho uplatňováním v praxi, včetně řady závažných právních otázek týkajících se právní ochrany osob, které jsou navrženy v řízení ke jmenování profesorem.

Nelze přehlédnout, že ačkoli zákon zachovává tradiční terminologii („jmenování“ apod.), jedná se v případě jmenování profesorem ve skutečnosti o udělení kvalifikace svého druhu, která je předpokladem výkonu určitých zákonem definovaných činností na vysoké škole. Nabývání této kvalifikace proto musí podléhat právní ochraně v souladu s Listinou základních práv a svobod (čl. 26 odst. 1 a 2).

Situace, kdy završení procesu směřujícího k nabytí určité kvalifikace je zákonem svěřeno prezidentu republiky (v režimu kontrasignace), znamená – a praxe to opakovaně ukazuje – že osoby navržené vědeckou nebo uměleckou radou vysoké školy ke jmenování profesorem, u nichž jmenování není realizováno, jsou zbaveny jakékoli možnosti právní ochrany a konečná realizace jejich jmenování profesorem je ponechána na libovůli prezidenta republiky, případně na výsledku politických jednání a tlaků. Taková situace je v právním státě nepřijatelná.

Navrhuje se proto svěřit oprávnění jmenovat profesory rektoru vysoké školy, jejíž vědecká rada nebo umělecká rada jmenování navrhl v řízení podle § 74 zákona o vysokých školách. Shodné řešení již čtvrt století bezproblémově funguje u jmenování docentu na základě habilitačního řízení. Proti nečinnosti, potažmo nezákonnému rozhodnutí rektora vysoké školy, bude dotčené osobě příslušet standardní právní ochrana ve správním soudnictví; taková rozhodnutí jsou vůči vysoké škole, resp. jejímu rektorovi, vynutitelná, na rozdíl od postavení ústavně neodpovědného prezidenta republiky.

Navrhovanou změnou není dotčen charakter a účinky jmenování profesorem, neboť toto je vázáno na státem akreditované oprávnění vysoké školy konat řízení ke jmenování profesorem (tento právní institut zachovává i projednávaný vládní návrh), proto také celostátní uznání udělené profesury zůstane nedotčeno, obdobně jako je tomu u jiných kvalifikací udělovaných v rámci akreditovaných oprávnění, včetně již zmíněných habilitací docentů.

V Praze dne 22. května 2015

Petr Fiala v. r.